

2. Лебедев-Любимов А. Н. Психология рекламы / А. Н. Лебедев-Любимов. – СПб.: Питер, 2004.
3. Узнадзе Д. Н. Теория установки / Д. Н. Узнадзе; за заг. ред. Ш. А. Надірашвілі, В. К. Цаава. – М.: Изд-во Института практической психологии; Воронеж: НВО МОДЕК, 2007. – 415 с.
4. Фридендер К. Т. шлях до покупця (теорія і практика рекламної справи) / К. Т. Фридендер. – М.: ВРНГ ЦУП Росії, 2006. – 448 с.

УДК 331.548:373.011.3-057.874(045)

Барчі Б.В.

**Кандидат психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет**

Пензелик В.С.

**здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 053 “Психологія”,
Мукачівський державний університет**

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА У ШКОЛІ ІЗ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ

У статті розкрито поняття «профорієнтація», «юність». Розглянуто основні моменти, аспекти та завдання профорієнтаційної роботи із учнями старших класів. Висвітлено основні підсистеми професійної орієнтації та описано їх характеристики на даному етапі роботи.

Ключові слова: юність, профорієнтація, профінформація, профконсультація, профвідбір, профадаптація.

The article reveals the concept of "career guidance", "youth". The main points, aspects and tasks of career guidance work with high school students are considered. The main subsystems of vocational guidance are highlighted and their characteristics at this stage of work are described.

Key words: youth, career guidance, professional information, professional consultation, professional selection, professional adaptation.

Юність – це процес стабілізації особистості, завершення формування сталих поглядів на світ і своє місце в ньому, особистісного і професійного

самовизначення [4]. Юність розподіляють на два періоди: рання (старший шкільний вік) та пізня (студентство). Центральним новоутворенням раннього юнацького віку є особистісне самовизначення.

Кон І. підкреслює, що в ході самовизначення, спроб розібратися в навколишньому світі і в самому собі, особами юнацького віку здійснюється пошук сенсу життя взагалі і свого життя зокрема. В результаті у них формуються не тільки переконання і погляди, але й світогляд – погляд на світ в цілому, система переконань, що виражають відношення людини до світу і його головні ціннісні орієнтації [4].

Профорієнтація – заходи, спрямовані на ознайомлення людини з її здібностями й можливостями для того, щоб запропонувати їй вибрати одну з найбільш підходящих для неї професій з врахуванням потреб виробництва. Професійна орієнтація спрямована на досягнення збалансованості між професійними інтересами та можливостями людини і потребами суспільства в конкретних видах трудової діяльності, вона покликана сприяти цілеспрямованому розвитку особистості, здібностей людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я.

Професійна орієнтація (в тому числі її психологічні аспекти) розглядаються з позицій тимчасової допомоги старшокласнику у його професійному самовизначенні, для вибору професії. Актуальність теми є в тому, що молодь є рушійною силою сучасного світу. Вона перебуває у всіх сферах: міжнародній, соціальній, економічній, політичній, та здатна впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства. Але все більше молоді у виборі майбутньої професії ставлять мотив досягнення матеріального статку у майбутньому. Однак без врахування особистісних якостей він не завжди може бути достатнім у процесі навчання. Тому проблема самовизначення молоді є актуальною в сучасних умовах.

Мета статті – розглянути завдання профорієнтаційної роботи у школі із старшокласниками.

Сучасні дослідники профорієнтаційної роботи із учнями старших класів поняття «майбутній професійний успіх» пов'язують із ефективним професійним самовизначенням (Є. Климов, В. Сидоренко, В. Синявський, М. Пряжніков, С. Чистякова, і ін.), яке розглядається ними як успішність всього життя у рамках певної професійної діяльності. Професійне самовизначення розглядається ними не як єдиний акт вибору професії, а як процес розвитку особистості, що передбачає внутрішню активність людини у формуванні перспективи професійного становлення, проектуванні стратегії руху до

професії, тобто передбачає наявність такої кореневої характеристики особистості, як її суб'єктність.

Профорієнтація – це довготривалий, до певної міри незворотній процес оволодіння особистістю тією чи іншою професією, який включає три основні моменти: процес впливу соціального середовища на особистість, що формується; процес усвідомлення необхідності праці, пізнання конкретної сфери праці; саме перетворення праці за законами розвитку сьогоденної дійсності.

Професійна орієнтація має два аспекти: перший – її вплив на формування професійних інтересів людей, насамперед позитивних мотивів вибору професії, які забезпечують узгодження інтересів особистості і суспільства; другий – виявлення професійних вимог і психологічний аналіз професії, з одного боку, та оцінка психофізіологічних властивостей і якостей учнів з урахуванням проб їх сил в обраній діяльності, з іншого.

Важливим етапом професійного самовизначення особистості є профільне самовизначення старшокласника, а результатом його сформованості виступає готовність до вибору профілю навчання, який задає галузь його майбутньої професійної діяльності [2].

До завдань профорієнтації відносяться: 1) інформування підростаючого покоління; 2) створення умов для прояву професійних якостей; 3) визначення відповідності фізіологічних і соціально-психологічних якостей для обраної трудової діяльності [3].

Професійна орієнтація як система включає такі основні підсистеми: профінформація, профконсультація, профвідбір, профадаптація.

Професійна інформація являє собою процес ознайомлення відповідного контингенту учнів з конкретними професіями і спеціальностями, з вимогами, які ставляться до людини, що прагне отримати відповідну професію. Також, іде ознайомлення з закладами, де можна одержати дану спеціальність і місцями можливого працевлаштування. Профінформація являє собою систему психолого-педагогічних і організаційних заходів, спрямованих на засвоєння учнями необхідних знань про соціально-економічні і психофізіологічні особливості професії.

Професійна консультація – являє собою сукупність науково-організованих і обґрунтованих дій, основною метою яких є виявлення індивідуально-психологічних і психофізіологічних особливостей особи, що вибирає відповідну професію [1]. З допомогою різних профдіагностичних методів профконсультація повинна визначити і вказати учню важливіші для

його майбутньої професійної діяльності, особливості його особистості, і на цій основі дати йому науково-обґрунтовані рекомендації по вибору професії.

Головним завданням професійного відбору є науково-обґрунтоване визначення професійної придатності учня до відповідної (конкретної) трудової діяльності з врахуванням його особистісних якостей і потреб конкретного виробництва. Професійний відбір проводиться під час прийому на роботу.

Професійна адаптація являє собою процес активного входження учня в професію, пристосування його до змісту своїх професійних обов'язків, режиму і організації праці, до вимог виробництва. Профорієнтація у старших класах проводиться на рівні уточнення соціально-професійного статусу. На даному етапі в сучасній системі освіти старшокласники, що вибрали профіль навчання чи опанували (за бажанням) професію, уточнюють відповідність своїх професійно важливих і інших якостей, стану здоров'я вимогам професійної діяльності, що обирається [2]. Мету професійної орієнтації учнів слід розглядати в загальному зв'язку з ширшими цілями і завданнями трудової підготовки школярів.

Отже, профорієнтація у старших класах повинна допомагати старшокласникам формувати готовність до обґрунтованого вибору професії та планування перспектив отримання подальшої освіти. А також розвивати здібності до аналізу сучасного ринку праці через засвоєння понять, що належать до планування професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановский А. Б. Система методов профессиональной ориентации. Основы профессиональной ориентации: учебно-методическое пособие / А. Б. Барановский, Г. М. Потапенко, Г. В. Щекин. – К., 1991.
2. Барчі Б. В. Проблеми професійного самовизначення старшокласників / Б. В. Барчі, А. М. Розман // Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. В.В. Гоблик. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021. – Вип. 1(7). – С. 3–7.
3. Гудкова Е. В. Основы профориентации и профессионального консультирования: учебное пособие / Е. В. Гудкова. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2004. – 125 с.
4. Розман Є. В. Юнацький вік: як крок до зрілості / Є. В. Розман, Б. В. Барчі // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Мукачево, 13-14 травня 2021 р. / гол. ред. Т. Д. Щербан. – Мукачево: МДУ, 2021. – С. 355–357.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>